

Almindelige bemærkninger:

Under Landstingets Efterårssamling i 1992 var der en bred enighed om, at ved at indføre en Landstingets ombudsmand kunne man imødekomme den kritik imod den offentlige forvaltning, der gentagne gange har været rejst i landstinget og i offentligheden. Ombudsmanden skal være en garant for, at borgerne får den behandling i forvaltningen, som lovgivningen giver dem ret til.

Den danske Ombudsmandslov er gældende i Grønland. Men siden Hjemmestyrets indførelse, har ombudsmanden udtalt, at han ikke kan tage stilling til den forvaltning, der udøves på områder, hvor den endelige afgørelse hører ind under det grønlandske hjemmestyres myndigheder, og at han heller ikke kan tage stilling til landstingets udøvelse af dets lovgivningskompetence i henhold til hjemmestyreloven.

Nærværende forslag til landstingslov om en Ombudsmandsinstitution er udarbejdet efter dansk mønster, og skal ses som et led i et kontrolsystem, som skal sikre, at de offentlige myndigheder og ansatte ikke begår forsømmelser, fejl og forseelser i tjenesten, og at borgerne virkelig nyder de rettigheder og fordele, som lovgivningen tilsiger.

Set i forhold til andre kontrolordninger er ombudsmandskontrollen kendetegnet ved, at den er begrænset til at angå en bestemt personkreds, nemlig hjemmestyrets forvaltning samt kommunernes forvaltning. Endvidere er den kendetegnet ved, at ombudsmandens myndighed ikke går videre end til retlig uforbindende udtalelser, fortrinsvis om et ansvars placering.

Kontrollens sigte er, at konstatere om nogen i tjenesten forfølger ulovlige formål, træffer vilkårlige eller urimelige afgørelser, eller på anden måde gør sig skyldig i fejl og forsømmelser.

Som hovedregel stilles som krav til Ombudsmanden i Grønland, at vedkommende skal have en juridisk uddannelse. Dog er der i landstingsloven åbnet op for, at ombudsmanden kan have en anden uddannelsesmæssig baggrund. Dette skyldes, at det er en forudsætning, at ombudsmanden skal nyde tillid i Landstinget og samtidig skal være uafhængig af landstinget, og at det i et lille samfund således kan være svært at finde en egnet ombudsmand, hvis det udelukkende kan være personer med en bestemt uddannelsesmæssig baggrund.

Såfremt ombudsmanden ikke har juridisk embedseksamen, skal ombudsmandens stedfortræder være i besiddelse af en juridisk embedseksamen.

En stor del af de udtalelser og henstillinger, som den danske ombudsmand gennem tiderne er fremkommet med om den offentlige forvaltning, har Folketinget delvis taget til efterretning. Dette er sket ved Forvaltningsloven af 1985, som regulerer borgerens forhold til forvaltningen, og hvor de væsentligste rettigheder, der tilkommer den, der er part i en forvaltningssag, er blevet fastslået.

Den offentlige forvaltning har fået tillagt en række beføjelser til at træffe afgørelser, der er af stor betydning for den enkelte borger. Denne udvikling har medført et behov for, at der sikres borgerne en forbedret administrativ sagsbehandling, og at den enkeltes retsstilling i forhold til den offentlige forvaltning styrkes.

Ved indførelse af en forvaltningslov samtidig med indførelses af en landstingets ombudsmand, vil man give borgerne en forøget sikkerhed for korrekt sagsbehandling samtidig med, at borgeren har sikkerhed for at der bliver holdt kontrol med forvaltningens udøvelse.

Økonomiske konsekvenser:

Ombudsmandsinstitutionen skal være uafhængig af Landstinget og administrationen iøvrigt. Derfor skal kontorfaciliteter m.v. ligge uden for Centraladministrationens område. Det vurderes, at der vil være etableringsudgifter på ca. 1 mio. kr.

Det kan ikke på forhånd fastslås, hvor mange sager Ombudsmanden kommer til at behandle årligt. Det er derfor svært at fastlægge, hvor mange stillinger der vil blive behov for at oprette. Efter samtaler med den danske Ombudsmand vurderes, at der i den første tid vil indkomme flere klager/sager, men at antallet af henvendelser vil falde på efter et stykke tid.

Til varetagelse af ombudsmandsinstitutionen forudsættes etableret 1 stilling som Ombudsmand, 1 stilling som kontorchef og 2 stillinger som fuldmægtige samt 1 stilling som HK/SIK. De samlede lønudgifter forventes at ligge på ca. 2,5 mio. kr., og udgifter til administration, trykning af ombudsmandens beretning, tjenesterejser m.v. på ca. 500.000,- kr. årligt.

I forbindelse med etableringen af institutionen forventes udgifterne i 1995 at ligge på ca. 4 mio. kr.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser.

Ad § 1.

Det er landstinget, der vælger ombudsmanden, og det er en forudsætning, at ombudsmanden til enhver tid nyder en bred tillid i Landstinget. Er dette ikke tilfældet kan Landstinget afskedige ombudsmanden.

Ad. § 2.

Som hovedregel stilles det som et krav, at Ombudsmanden har en juridisk uddannelse. Dog kan der undtagelsesvis vælges en ombudsmand, som har en anden uddannelsesmæssig baggrund. Denne undtagelse skyldes, at det i et lille samfund kan være svært at finde en egnet ombudsmand, hvis man begrænser valget til en person med en juridisk uddannelse. De ombudsmænd, som ikke har en juridisk uddannelse skal, uanset bestemmelsen i § 15, ansætte en stedfortræder, der har juridisk uddannelse.

Ad. § 3.

Der kan således ikke klages til Landstinget over den stilling, som ombudsmanden har taget til en klage. Landstinget kan ikke henstille til ombudsmanden om at undersøge en sag. En klage over ombudsmanden til landstinget kan kun begrundes med, at ombudsmanden har overtrådt de almindelige regler, som landstinget fastsætter til ombudsmandens virksomhed.

Ad. § 4.

Institutioner, som ikke kan henregnes til den statslige eller kommunale forvaltning, falder uden for området for ombudsmandens kompetence. Ved fastlæggelse af kompetencen tages der hensyn til afgrænsningen i anden lovgivning, navnlig landstingsloven om den offentlige forvaltning. Herefter kan institutioner m.v., der er oprettet på privat initiativ og på privatretligt grundlag, som udgangspunkt ikke henregnes til "den offentlige forvaltning", uanset at de varetager opgaver, der efter deres indhold kan beteges som en del af hjemmestyret eller kommunerne. At der fra det offentlige ydes tilskud til institutionens drift kan ikke i sig selv føre til at fravige udgangspunktet, men der må ligeledes lægges vægt på en samlet vurdering af det offentliges indflydelse på institutionens ledelse.

Ombudsmanden er ikke kompetent over for landstinget og et af dette nedsatte udvalg. Ombudsmanden kan således ikke undersøge, om en tjenestemand har givet urigtige oplysninger til et landstingsudvalg idet det arbejde der foregår i et landstingsudvalg til behandling af et lovforslag, er en del af landstingets lovgivende virksomhed.

Ad § 5.

Ombudsmanden kan gribe ind, når der er begået en fejl, selvom denne fejl ikke kan bebrejdes vedkommende tjenestemand. Ombudsmanden kan ikke ændre en afgørelse, men kan udtale sin opfattelse af sagen og give en henstilling til vedkommende myndighed. Ombudsmanden kan bedømme såvel sagen realitet som dens behandling, men det må antages, at ombudsmanden kun kan fremkomme med kritik på skønsmæssige afgørelser, for så vidt disse er åbenbart urimelige eller vilkårlige.

Ad § 6:

Det kræves ikke, at klageren er part i den sag, hvorover der klages. 1 års-fristen til at indgive en klage er absolut. Kundskabstidspunktet har ingen betydning. Forældelsesfristen regnes fra afgørelsens dato, uanset hvornår klageren er blevet gjort bekendt med det forhold, hvorover der klages. Har en klager undladt at benytte en eksisterende klageadgang eller indgivet klagen for sent til den højere administrative myndighed, således at den er blevet afvist af klageinstansen, kan der heller ikke klages til ombudsmanden.

Ad § 8:

Bestemmelsen betyder, at tavshedspligtens omfang ikke alene beror på arten af de oplysninger, ombudsmanden under udøvelsen af sit hverv kommer i besiddelse af, men også på, til hvem der er tale om at videregive disse oplysninger. Tavshedspligten består også efter fratrædelse.

Ad § 13:

Selvom stillingen som ombudsmand er på valg efter hvert landstingsvalg, altså mindst hvert 4. år er det fundet rimeligt samtidig at indføre en almindelig 65 årige aldersgrænse som svarer til pensionsalderen for tjenestemænd.